

OMUL IN CONTEXTUL RELAȚIEI CU DIVINITATEA ȘI BISERICA

Maria CIOCANU-COTOROBAI

Asociația sociologilor și demografilor din Republica Moldova
Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Maria Ciocanu-Cotorobai, email: maria-ciocanu@mail.ru

MAN IN THE CONTEXT OF THE RELATIONSHIP WITH THE DIVINITY AND THE CHURCH

Adnotare: În articol este elucidată problema conștiinței religioase a populației în baza investigațiilor și sondajelor sociologice din ultimul timp; este caracterizat impactul credinței în Dumnezeu în întărirea simțului de bine al credincioșilor; este prezentată atitudinea oamenilor față de Biserică și, totodată, unele cauze care influențează nivelul scăzut al frecventării lăcașurilor de cult în Republica Moldova.

Keywords: Faith, God, parishioners, believers, attitude, impact, polls, church, priests.

Abstract: The article clarifies the issue of the religious conscience of the population based on recent sociological investigations and surveys. The impact of faith in God in strengthening the believers' sense of well-being is also characterized. The author presents the attitude of the people towards the Church and, at the same time, some causes that influence the low level of attendance at places of worship in the Republic of Moldova.

Cuvinte-cheie: Credință, Dumnezeu, enoriași, credincioși, atitudine, impact, sondaje, biserică, preoți.

Fără credință omul rămâne un simplu animal rațional care vine de nicăieri și se îndreaptă către nicăieri.

Petre Țuțea

Secularizarea forțată a societății prin interzicerea credinței în Dumnezeu și al activității multor biserici și mănăstiri în perioada sovietică a dezorientat o bună parte a oamenilor, inclusiv și din cauza fricii că ei își pot pierde locul de muncă. Astfel, credința în Dumnezeu, conștiința religioasă au devenit lucruri care trebuiau ascunse. Destrămarea URSS-ului a contribuit mult la revenirea masivă a populației la credința creștin-ortodoxă a strămoșilor.

Cercetările în domeniul religiei în mare parte au lipsit în perioada sovietică. Astăzi, în Republica Moldova interesul față de această tematică a crescut. Investigațiile din ultimii ani au determinat că de la 93% la 94% din populația chestionată se considerau religioși și au declarat că Dumnezeu este important în viața lor [1, 2].

Cercetările efectuate în acest domeniu ne-au determinat să utilizăm datele sociologice capătate de noi prin intermediul sondajului sociologic și a observației realizate în anii 2006-2008 cu ajutorul studenților de la Facultatea de jurnalism a ULIM. Opiniile au fost colectate prin intermediul anchetei „Omul în societatea contemporană” în care a fost introdusă și o întrebare

deschisă despre religie: „În ce măsură vă ajută credința în Dumnezeu să vă considerați om contemporan?”. Pe noi ne interesa cum, în ce mod, conștiința religioasă a omului se integrează cu societatea contemporană și ce impact are religiozitatea lui asupra acestuia din punct de vedere comportamental, deoarece cea mai importantă valoare teologică se consideră însăși credința omului [3, p. 127-129]. Din răspunsurile succinte ale respondenților am format un continuum de itemi, care redă gradul de percepție de către respondenți al ajutorului oferit de Dumnezeu în viața cotidiană. Răspunsurile respondenților conțin următorii itemi: *mă ajută; mult mă ajută; foarte mult (în mare măsură) mă ajută; uneori, (rareori) mă ajută; nu mă ajută*. Itemii și autoanaliza efectuată de respondenți evidențiază nu numai nivelul de ajutor acordat de Divinitate, ci și nivelul de percepție al acesteia. În acest context este important să menționăm că peste 80% dintre ei au menționat, într-un fel sau altul, existența acestui ajutor.

În răspunsurile extinse ale respondenților găsim sensibilitatea percepției valorii credinței în Dumnezeu. Ea este evidențiată prin următoarele expresii de bază – *Credința în Dumnezeu mă ajută: să trăiesc într-o lume grea: să fac fapte bune: să fiu mai tolerant(ă): mai bun(ă): să merg înainte: să fiu Om în societatea contemporană: mă ajută în situațiile dificile ale vieții*.

Ne vom opri succint la prima și ultimile două expresii enunțate de respondenți, menționând, că și atunci (când a fost realizat sondajul) și în prezent majoritatea respondenților trăiesc într-o *lume grea*, care nu s-a schimbat esențial. Conform sondajului realizat de Institutul de Politici Publice în anul 2020 cei care sunt puțin mulțumiți de felul cum ei trăiesc constituie peste 70%. *Să fii Om într-o societate unde banul, goana după bogăție și corupția este în plină înflorire nu este deloc ușor*.

Ajutorul lui Dumnezeu este enunțat și într-un grad superlativ al expresiilor prin cuvântul cheie al itemului. Cele mai caracteristice sunt: - *foarte mult (în mare măsură) mă ajută: să am încredere în forțele proprii; să merg pe calea cea dreaptă; să mă izbăvesc de vicii; să cred în ziua de mâine; să-mi ating scopurile propuse; să trec peste necazuri*. Este important și faptul că credința omului în Dumnezeu îl ajută să capete calități morale valoroase, cum ar fi: *să devină mai îngăduitor, mai cinstit (onest), mai calm, mai bun, mai milostiv, mai prevăzător*.

Merită atenție și faptul că respondenții care au menționat că puțin, rareori ori deloc nu sunt ajutați de Dumnezeu în viața cotidiană în majoritate nu găsesc motivul acestui fapt, însă 0,1% dintre ei au menționat, că *Dumnezeu îi ajută atât cât ei merită*. Această concluzie analitică o putem aplica fiecăruia dintre noi, doar rar cine își pune întrebarea cât este de adevărată și consistentă credința sa.

Unora Dumnezeu le dă multă putere, însă nu pentru a oprima, nu pentru a zdrobi, a înrobi, așa cum se întâmplă în războiul dus astăzi de Rusia contra Ucrainei, deoarece pe urmă o să urmeze după cum se spune în popor „după faptă și răsplată”.

O parte dintre cei chestionați menționează – *credința îi îmbogățește spiritual; le oferă liniște sufletească și siguranță*. Într-adevăr, încă Sfântul Augustin menționa în confesiunile sale că aspirația sufletului oamenilor este de a-și găsi liniștea în Dumnezeu [4, Cartea XIII, p. 18] și Friedrich Nietzsche a constatat, că religia oferă credincioșilor o spiritualitate superioară și „încercarea marii depășiri de sine, al liniștei și al siguranței” [5, p.71].

De un interes aparte este informația căpătată prin intermediul observației, ea completând, de fapt, datele sondajelor de opinie publică. Secretul efectuării ei constă în faptul că observatorii, fiind din localitatea de baștină nu se prezentau, ci se includeau în discuțiile microgrupurilor în calitate de participant obișnuit (în total au fost 282 de participanți din 18 localități).

Planul observației includea puncte referitoare la limbajul local și la realitatea socială din localitate și țară. Un punct se referea la religie și biserică. Majoritatea participanților au fost de părere că "ne amintim de Dumnezeu doar atunci când avem necazuri și greutăți". Într-adevăr, conform observației noastre, omul în cazul neputinței și nevoilor vieții apelează la Dumnezeu. Cele mai răspândite expresii sunt: - *Doamne iartă-mă*, - *Doamne mare e mila ta față de noi păcătoșii*, - *Doamne ajută-mă*, - *Doamne nu mă uita* etc.

Opiniile exprimate de participanți în cadrul observației completează informația căpătată cu ajutorul sondajelor de opinie. Relația cu Dumnezeu exprimată de participanții la observație generalizează atitudinea oamenilor față de credința în Dumnezeu. Printre expresiile enunțate vom enumera: - *Dumnezeu este unica speranță a omului*, - *Dumnezeu ajută oamenii să depășească greutățile vieții*, - *Doar credința a mai rămas*, - *Dumnezeu ne vede pe toți*, - *Dumnezeu e o putere căreia te pleci fără a te înjosi*, - *Dumnezeu le vede pe toate*, - *Un credincios adevărat dacă nu poate merge la biserică îl are pe Dumnezeu în suflet*. Totuși, unii participanți la acest proces susțin că, *dacă oamenii ar crede cu adevărat n-ar fi atâtea omucideri, hoții și fătărnice*.

Mult depinde în dialogul interior al omului cu Divinitatea de sensibilitatea, imaginația și perceperea sa, de decodificarea realității prin care trece și analiza acțiunilor sale pe parcursul timpului. Omul, analizând propriile acțiuni, înțelege că activitatea sa mentală și cea fizică au făcut un tandem cu rugăciunea către Dumnezeu și anume aceasta îl ajută să reușească să iasă la liman din greutățile vieții.

Un rol aparte în răspândirea credinței în Dumnezeu îl ocupă biserica. Rolul ei și atitudinea oamenilor față de acest lăcaș al Domnului este, în primul rând, văzută de cei care o frecventează, de enoriași. Majoritatea din ei văd rolul bisericii prin prisma activității preotului, atitudinii lui față de realitatea socială.

O importanță deosebită au cercetările realizate în domeniul religiozității [6, 1, 2], în care este reflectată și atitudinea oamenilor față de biserică. Cercetătorii au determinat că majoritatea celor chestionați (53%) merg la biserică numai la sărbătorile religioase importante sau o dată pe an, iar rugăciunea către Dumnezeu nu numai că este rostită în biserică [1, p. 18-19], deși majoritatea (73%) consideră că activitatea bisericilor corespunde intereselor și dorințelor enoriașilor [1, p. 158]. Prezintă interes sondajele realizate sistemic de Institutul de Politici Publice. Ele oferă posibilitatea de a vedea dezvoltarea fenomenelor sociale în dinamică. Este important, că atunci când se măsoară încrederea populației în instituțiile sociale, printre acestea este inclusă și Biserica. Datorită acestui fapt, noi putem vizualiza și analiza evoluția încrederii populației în biserică pe parcursul a mai multor ani [6, p.35; p.45; p.41]. Vezi tabelul 1.

	Oarecare încredere; Foarte multa încredere.		
	2015 noiembrie	2018 noiembrie	2021 februarie
În total au răspuns	74%	70, 3%	68,9%
Masculin	70%	69, 7%	63,4%
Feminin	78%	70, 6%	74,2%

Tabelul 1. Dinamica evoluției încrederii populației în biserică (%).

Din datele prezentate în tabel putem observa că populația are față de biserică o anumită încredere. Încrederea este mai mare decât față de instituțiile statului. De exemplu, în anul 2021, conform sondajului, în Guvern aveau încredere numai 18,5%, iar în Președinție - 42,6% din respondenți. Opiniile participanților la observație vin și în acest caz să clarifice situația. Printre

opțiunile cu o tentă pozitivă vom enumera: - *biserica este loc sfânt*, - *oamenii se duc la biserică ca să îndrepte o greșală*, - *biserica întărește omul spiritual*. Sunt prezente și unele opțiuni negative: - *se duc la biserică ca să le mai treacă vremea*, - *merg la biserică de ochii lumii*, - *la biserică mai auzim și bârfe*. Destul de critice sunt opiniile unor oameni despre preoți. Printre ele vom enumera câteva tipice: - *oamenii se duc rar la biserică pentru că li se cer mulți bani*, - *popii nu merg pe cale cinstită pun taxe mari la morturi, botezuri, cununii și banii se duc la ei în buzunar*, - *preoții sunt hapsâni*. Din cele observate putem conchide, cu părere de rău, că imaginea bisericii este uneori deformată de slujitorii ei.

În încheiere vom menționa:

- religia creștină are o valoare mare pentru populația Republicii Moldova;
- pentru majoritatea oamenilor Dumnezeu este cel ce dă speranțe pentru o viață mai bună, dă curaj, siguranță în forțele proprii, oferă liniște sufletească, siguranță în schimbarea lucrurilor spre bine, în depășirea obstacolelor și necazurilor.

Biserica în calitate de lăcaș al Domnului va avea cel mai mare succes când slujitorii ei vor avea o mai mare grijă de enoriași, vor cunoaște problemele lor și îi vor susține să depășească greutățile vieții.

Credința îi oferă omului o identitate moral-spirituală specifică, care îi stimulează intențiile spre realizarea faptelor bune, îi menține verticalitatea și împăcarea cu sine însuși.

Credința contribuie la micșorarea ispitei Răului, la înmulțirea Binelui și la mărirea încrederii în forțele proprii pentru a face fapte demne de Om al societății contemporane.

Bibliografie:

1. Călcii, Gh., Călchei, M., *Religia în societatea de criză: cazul Republicii Moldova*. În: Revista de filozofie, sociologie și științe politice. № 2, 2013, p.153-164/
2. Voicu O., Cash J., Cojocaru V., *Biserică și Stat în Republica Moldova*. Chișinău, 2016.
3. Pichiu, D., Albuț, C., *Teoria valorii și elemente de praxiologie*. Iași, 1994.
4. Sfântul Augustin, *Confesiuni*. București, 2018.
5. Nietzsche, F., *Dincolo de bine și de rău. Preludiu la o filosofie a viitorului*. București, 1991.
6. Barometrul Opiniei Publice. 2015, noiembrie; 2018, noiembrie; 2021, februarie.